

70-річчя академіка НАН України А.М. ГОЛЬЦЕВА

Анатолій Миколайович Гольцев — академік НАН України, директор Інституту проблем кріобіології і кріомедицини (ІПКіК) НАН України — народився 11 жовтня 1943 р. у с. Трубетчині Липецької області (Росія). У 1972 р. після закінчення санітарно-гігієнічного факультету Харківського медичного інституту вступив до аспірантури ІПКіК НАН України. Протягом 1976–1980 рр. працював молодшим, а з 1980 р. — старшим науковим співробітником цієї установи. У 1986 р. Анатолія Миколайовича було призначено завідувачем лабораторії моноцитарно-фагоцитарних елементів відділу кріоімунології. З 1993 р., від дня організації, він керує відділом кріопатофізіології та імунології ІПКіК, а з квітня 2011 р. — очолює Інститут проблем кріобіології і кріомедицини НАН України. У 1978 р. А.М. Гольцев захистив кандидатську, а в 1988 р. — докторську дисертацію, має вчене звання професора. У 2003 р. його обрано членом-кореспондентом, а в 2010 р. — академіком НАН України.

З 2011 р. Анатолій Миколайович є директором ДП «Міжвідомчий науковий центр кріобіології і кріомедицини НАН, НАМН та МОЗ України».

А.М. Гольцев — один з ініціаторів розроблення й авторів технологій кріоконсервування, довгострокового збереження і забезпечення функціональної повноцінності біооб'єктів різного походження (кісткового мозку, фетальної печінки, нервової тканини, кордової крові тощо) з метою їх подальшого застосування в клінічній практиці. Він започаткував новий напрям наукових досліджень з обґрунтування можливості використання продуктів фетоплацентарного комплексу для лікування хвороб аутоімунної генези. Анатолій Миколайович уперше довів можливість спрямованої зміни імунореактивності алогенного кісткового мозку після певних режимів кріоконсервування для лікування хвороби «трансплантат проти хазяїна». У межах цих досліджень виконуються конкурсні проекти НАН України і УНТЦ у галузі нанотехнологій за «Програмою цільових досліджень та розвиваючих ініціатив».

Під керівництвом А.М. Гольцева проводять роботи з вивчення механізму реалізації ефекту «ревіталізації» фетальних тканин пізніх строків гестації після кріоконсервування; оцінювання стану стовбурових ракових клітин та їх чутливості до факторів кріоконсервування. Отримані результати засвідчили залежність кріостійкості клітин цього компартменту від рівня їх диференціювання і стадії розвитку пухлинного процесу. Подібно до фетальних тканин продемонстровано «ревіталізуючий» ефект кріовпливу на стовбурові ракові клітини в «старіючій» культурі.

Останнім часом Анатолій Миколайович очолює наукові проекти в межах комплексної програми НАН України «Розроблення новітніх медико-біологічних та біоінженерних технологій для здоров'я людини та народного господарства». Використовуючи найсучасніше обладнання, фахівці на молекулярному рівні вивчають вплив факторів кріоконсервування на стан геному клітин стовбурового

компартменту з різних джерел, а також генетичного апарату імункомпетентних клітин реципієнтів після застосування фетального матеріалу в умовах «інтактного» організму й ряду патологій. У рамках конкурсного Українсько-російського проекту за підтримки Державного агентства з питань науки, інновацій та інформатизації України під керівництвом А.М. Гольцева досліджують вплив наночастинок різного походження на пухлинний процес з метою візуалізації і таргетної інактивації ракових клітин. Одержані результати мають важливе значення для розроблення нових підходів до діагностики й оптимізації методів лікування патологій аутоімунної генези і злоякісних пухлин.

А.М. Гольцев — автор 460 наукових праць, у тому числі 5 монографій, 30 патентів; член експертної комісії та редколегії журналу «Проблемы криобиологии и криомедицины». Він очолює Харківські обласні товариства кріобіологів і кріомедиків та імунологів, входить до складу Всеукраїнських товариств геронтологів, онкологів, імунологів і алергологів. З 2008 р. Анатолій Миколайович є членом міжнародного наукового товариства SLTB (Society for Low Temperature Biology).

Невід'ємною частиною професійної діяльності А.М. Гольцева є підготовка висококваліфікованих наукових кадрів. Він — консультант 4 докторських і керівник 20 кандидатських дисертацій. З 1980 р. Анатолій Миколайович — учений секретар, а з 2009 р. — голова докторської спеціалізованої вченої ради ІПКіК НАН України. З 2011 р. — координатор кафедри ЮНЕСКО з кріобіології при ІПКіК НАН України.

У 1992 р. за цикл робіт «Створення наукових основ та методів кріоконсервування клітинних суспензій і їх застосування у медицині» А.М. Гольцеву було присуджено Державну премію України в галузі науки і техніки. Анатолія Миколайовича нагороджено відзнакою НАН України «За наукові досягнення» (2008), почесною грамотою Харківського науково-медичного товариства (1992). Він — соросівський професор (1998), лауреат премії ім. В.Я. Данилевського (2002), має звання «Кращий винахідник НАН України» (2012).

Наукова громадськість, колеги й учні сердечно вітають Анатолія Миколайовича з ювілеєм і зичать йому міцного здоров'я, щастя і ще багато років творчої праці на благо України.